

OBROŃCA I PEŁNOMOCNIK W PROCESIE KARNYM I KARNYM SKARBOWYM

Jarosław Zagrodnik

**EDYTOWALNE WZORY DOSTĘPNE
NA STRONIE INTERNETOWEJ**

METODYKI

OBROŃCA I PEŁNOMOCNIK W PROCESIE KARNYM I KARNYM SKARBOWYM

Ujęcie metodyczne

Jarosław Zagrodnik

METODYKI

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 lutego 2020 r.

Recenzent

Dr hab. Dariusz Świecki, prof. UŁ

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-242-3

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15	
Wstęp	19	
Rozdział I		
Podstawowe założenia udziału obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym		25
1. Uwagi wprowadzające	25	
2. Pozycja prawna i granice działania obrońcy w procesie karnym i procesie karnym skarbowym	30	
2.1. Pozycja procesowa obrońcy	30	
2.1.1. Uwagi wprowadzające	30	
2.1.2. Obowiązek działania na korzyść oskarżonego	33	
2.1.3. Sprzeczność interesów oskarżonych reprezentowanych przez jednego obrońcę	38	
2.1.4. Samodzielność obrońcy	41	
2.2. Granice legalności działania obrońcy	43	
3. Pozycja prawna i granice działania pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym	61	
3.1. Pozycja procesowa pełnomocnika	61	
3.2. Granice legalności działania pełnomocnika	64	
4. Tajemnica zawodowa adwokata i radcy prawnego	70	
4.1. Uwagi wprowadzające	70	
4.2. Bezwzględny zakaz przesłuchiwanie adwokata lub radcy prawnego w charakterze świadka ze względu na tajemnicę obrończą (art. 178 pkt 1 k.p.k.)	77	
4.3. Względny zakaz przesłuchiwanie radcy prawnego w charakterze świadka ze względu na tajemnicę adwokacką lub radcowską (art. 180 § 2 k.p.k.)	83	
4.4. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej a składanie wyjaśnień przez adwokata lub radcę prawnego	95	

4.5. Ochrona tajemnicy adwokackiej lub radcowskiej w związku z czynnością przeszukania.....	99
5. Obrona i pełnomocnictwo obligatoryjne	108
6. Sposoby zawiązania stosunku obrony i stosunku pełnomocnictwa	121
6.1. Ustanowienie obrońcy lub pełnomocnika z wyboru.....	121
6.2. Wyznaczenie obrońcy lub pełnomocnika z urzędu.....	127
7. Zakres umocowania do działania w roli obrońcy lub pełnomocnika	140
8. Udzielenie substytucji przez obrońcę lub pełnomocnika	144

Rozdział II

Obronca i pełnomocnik w postępowaniu przygotowawczym	149
1. Uwagi wprowadzające.....	149
2. Działalność adwokata i radcy prawnego w postępowaniu przygotowawczym w fazie <i>in rem</i>	156
2.1. Działalność pełnomocnika związana z zainauguowaniem procesu karnego i procesu karnego skarbowego.....	156
2.2. Aktywność adwokata lub radcy prawnego w postępowaniu w przedmiocie dobrowolnego poddania się odpowiedzialności w sprawach karnych skarbowych	171
2.3. Działalność adwokata i radcy prawnego w związku z zatrzymaniem właściwym.....	178
2.3.1. Podstawy zatrzymania właściwego	178
2.3.2. Kontakt adwokata lub radcy prawnego z zatrzymanym.....	181
2.3.3. Kontrola zażaleniowa zatrzymania.....	186
3. Działalność obrońcy i pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym skierowanym przeciwko osobie	189
3.1. Rola obrońcy w związku z przedstawieniem zarzutów podejrzanemu.....	189
3.1.1. Uwagi wprowadzające.....	189
3.1.2. Informacja o treści zarzutów stawianych podejrzanemu	193
3.1.3. Udział w przesłuchaniu podejrzanego.....	194
3.1.4. Inicjowanie czynności uzupełniających składających się na instytucję przedstawienia zarzutów.....	199
3.1.5. Zmiana lub rozszerzenie zarzutów.....	202
3.2. Uprawnienia obrońcy i pełnomocnika do przeglądania akt sprawy	205
3.3. Udział obrońcy i pełnomocnika w czynnościach dowodowych w postępowaniu przygotowawczym.....	209
3.3.1. Uwagi wprowadzające.....	209
3.3.2. Udział obrońcy i pełnomocnika w tzw. czynnościach niepowtarzalnych.....	211
3.3.3. Udział obrońcy i pełnomocnika w przesłuchaniu świadka przez sąd w wypadkach określonych w art. 185a–185c k.p.k.	215
3.3.4. Udział obrońcy i pełnomocnika w czynnościach przez nich zawnioskowanych.....	220

3.3.5. Udział obrońcy i pełnomocnika w czynnościach związanych z powołaniem biegłego	220
3.3.6. Udział obrońcy i pełnomocnika w innych czynnościach dowodowych w postępowaniu przygotowawczym	223
3.4. Udział obrońcy i pełnomocnika w czynnościach dowodowych wynikających z końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego.....	225
3.5. Udział obrońcy i pełnomocnika w innych czynnościach procesowych w postępowaniu przygotowawczym.....	229
3.6. Wnioski obrońcy i pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym.....	232
3.6.1. Uwagi wprowadzające.....	232
3.6.2. Inicjatywa dowodowa obrońcy i pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym.....	233
3.6.3. Inicjowanie przez obrońcę i pełnomocnika skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego	236
3.6.4. Inicjowanie kontroli odwoławczej przez obrońcę i pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym.....	238
3.6.5. Wnioski obrońcy i pełnomocnika składane w trybie art. 9 § 2 k.p.k.	240
3.6.6. Inne wnioski obrońcy i pełnomocnika składane w postępowaniu przygotowawczym.....	243
3.7. Pozaprosesowe pozyskiwanie dowodów lub informacji o charakterze dowodowym przez obrońcę i pełnomocnika	244
3.8. Działalność obrońcy w związku z zastosowaniem i przedłużeniem tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym.....	248
3.9. Prawo do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia	268
3.9.1. Warunki uzyskania prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia	268
3.9.2. Termin do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia	280
3.9.3. Warunki formalne subsydiarnego aktu oskarżenia	283

Rozdział III

Działalność obrońcy i pełnomocnika w postępowaniu przed sądem

I instancji	289
1. Czynności procesowe obrońcy i pełnomocnika w ramach wstępnej kontroli oskarżenia	289
1.1. Uwagi wprowadzające	289
1.2. Czynności obrońcy i pełnomocnika na etapie kontroli warunków formalnych aktu oskarżenia.....	290
1.3. Doręczenie aktu oskarżenia. Odpowiedź na akt oskarżenia.....	291
1.4. Działalność obrońcy i pełnomocnika w ramach wstępnego badania sprawy przez sąd.....	296

1.4.1. Uwagi wprowadzające.....	296
1.4.2. Udział obrońcy i pełnomocnika w posiedzeniach wyrokowych	297
1.4.3. Udział obrońcy i pełnomocnika w posiedzeniach sądu w kwestii bezwarunkowego umorzenia postępowania karnego	311
1.4.4. Udział obrońcy i pełnomocnika w innych posiedzeniach w ramach wstępnego badania sprawy.....	313
2. Dostęp obrońcy i pełnomocnika do akt sprawy w postępowaniu sądowym....	318
3. Udział obrońcy w czynnościach związanych z przygotowaniem rozprawy głównej. Posiedzenie przygotowawcze.....	323
4. Działalność obrońcy i pełnomocnika w toku rozprawy głównej	331
4.1. Uwagi wprowadzające	331
4.2. Porządek rozprawy głównej.....	344
4.3. Udział obrońcy i pełnomocnika w części wstępnej rozprawy głównej.....	347
4.4. Wyłączenie jawności rozprawy głównej	351
4.5. Przewód sądowy	359
4.5.1. Model postępowania dowodowego na rozprawie głównej	359
4.5.2. Podstawowe reguły rządzące przeprowadzeniem dowodów na rozprawie głównej.....	367
4.5.3. Wniosek dowodowy.....	376
4.5.4. Otwarcie przewodu sądowego	383
4.5.5. Dowód z wyjaśnień oskarżonego	385
4.5.6. Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej	395
4.5.7. Przesłuchanie podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej.....	406
4.5.8. Dalsze postępowanie dowodowe	407
4.5.8.1. Dowód z zeznań świadka	407
4.5.8.2. Dowód z opinii biegłego	419
4.5.8.3. Dowód z dokumentu.....	421
4.5.8.4. Inne dowody przeprowadzane na rozprawie głównej. Rekwizycyjne przeprowadzenie dowodu	428
4.5.8.5. Zmiana kwalifikacji prawnej	432
4.5.8.6. Przerwa i odroczenie rozprawy	436
4.6. Głosy (przemówienia) końcowe obrońcy i pełnomocnika	442
5. Czynności końcowe w sądzie I instancji	449
5.1. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie	449
5.2. Uzupelnienie wyroku	453
5.3. Klauzula wykonalności.....	455

Rozdział IV

Obrońca i pełnomocnik w postępowaniu apelacyjnym.....	457
1. Nowy model postępowania apelacyjnego	457
2. Dopuszczalność skargi apelacyjnej i legitymacja procesowa do jej wniesienia.....	461

3. Termin do wniesienia skargi apelacyjnej	466
4. Wymagania formalne skargi apelacyjnej obrońcy i pełnomocnika.....	469
4.1. Uwagi wprowadzające	469
4.2. Uzupełnienie apelacji na podstawie art. 449a § 3 k.p.k.....	472
4.3. Wyznaczniki granic kontroli odwoławczej i zakresu orzekania w instancji odwoławczej.....	477
4.4. Zakres zaskarżenia.....	487
4.5. Zarzuty odwoławcze	492
4.5.1. Uwagi wprowadzające.....	492
4.5.2. Względne przyczyny odwoławcze	498
4.5.2.1. Obraza przepisów prawa materialnego	498
4.5.2.2. Obraza przepisów prawa procesowego.....	503
4.5.2.3. Błąd w ustaleniach faktycznych.....	512
4.5.2.4. Rażąca niewspółmierność kary	515
4.5.3. Bezwzględne przyczyny odwoławcze.....	520
4.5.4. Ograniczenia w podnoszeniu zarzutów	536
4.6. Wnioski odwoławcze	540
4.7. Uzasadnienie skargi apelacyjnej	541
5. Odpowiedź na apelację.....	544
6. Modyfikacja skargi apelacyjnej	545
7. Cofnięcie skargi apelacyjnej.....	548
8. Kierunek środka odwoławczego. Zakaz <i>reformationis in peius</i>	551
8.1. Kierunek środka odwoławczego a zakres orzekania w instancji odwoławczej.....	551
8.2. Bezpośredni zakaz <i>reformationis in peius</i>	554
8.3. Pośredni zakaz <i>reformationis in peius</i>	560
8.4. Wyłączenie gwarancji płynącej z zakazu <i>reformationis in peius</i>	563
9. Rozprawa apelacyjna	565
9.1. Uwagi wprowadzające	565
9.2. Udział obrońcy i pełnomocnika w rozprawie apelacyjnej.....	566
9.3. Część wstępna rozprawy apelacyjnej.....	570
9.4. Przewód sądowy.....	570
9.4.1. Sprawozdanie sędziego sprawozdawcy.....	570
9.4.2. Dalsza część przewodu sądowego.....	572
9.5. Głosy (przemówienia) końcowe obrońcy i pełnomocnika na rozprawie apelacyjnej.....	582
10. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie.....	585

Rozdział V

Inicjowanie nadzwyczajnej kontroli orzeczenia przez obrońcę

i pełnomocnika.....	588
1. Uwagi wprowadzające.....	588
2. Kasacja.....	591

2.1. Uwagi wprowadzające	591
2.2. Dopuszczalność wniesienia kasacji przez stronę	592
2.3. Podstawy kasacji.....	599
2.3.1. Uwagi wprowadzające.....	599
2.3.2. Uchybienia wymienione w art. 439 § 1 k.p.k.....	600
2.3.3. Inne rażące uchybienie przepisom prawa	601
2.4. Termin do wniesienia kasacji	611
2.5. Wymagania formalne skargi kasacyjnej.....	616
2.5.1. Uwagi wprowadzające.....	616
2.5.2. Zakres zaskarżenia	618
2.5.3. Zarzuty kasacyjne	619
2.5.4. Wnioski kasacyjne	623
2.5.5. Uzasadnienie skargi kasacyjnej	624
2.5.6. Przymus adwokacko-radcowski	627
2.5.7. Opłata od kasacji.....	633
2.6. Kontrola formalna kasacji stron. Czynności obrońcy lub pełnomocnika w „postępowaniu okołokasacyjnym”	637
2.7. Udział i aktywność procesowa obrońcy i pełnomocnika w ramach rozprawy kasacyjnej	641
3. Wniosek o wznowienie postępowania	645
3.1. Uwagi wprowadzające	645
3.2. Dopuszczalność wniosku o wznowienie postępowania	648
3.3. Podstawy wznowienia postępowania na wniosek.....	653
3.3.1. Uwagi wprowadzające.....	653
3.3.2. Podstawy <i>ex delicto</i>	653
3.3.3. Podstawy <i>de novis</i>	655
3.3.4. Podstawy wznowienia <i>propter decreta</i> w postaci orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego lub rozstrzygnięcia organu międzynarodowego.....	661
3.3.5. Podstawy wznowienia <i>propter machinationem</i> , związane z instytucją „małego świadka koronnego” oraz „umorzenia absorpcyjnego”	664
3.3.6. Podstawy wznowienia <i>propter in absentia</i>	666
3.4. Warunki formalne wniosku o wznowienie postępowania	668
4. Skarga na wyrok sądu odwoławczego	676
4.1. Uwagi wprowadzające	676
4.2. Dopuszczalność wniesienia skargi na wyrok sądu odwoławczego i termin do jej wniesienia.....	678
4.3. Podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego	679
4.4. Termin do wniesienia skargi na wyrok sądu odwoławczego.....	683
4.5. Wymagania formalne skargi na wyrok sądu odwoławczego.....	684
Bibliografia	695

Orzecnictwo	707
Wzory pism	725
Wzór nr 1. Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu	725
Wzór nr 2. Wniosek o ściganie.....	727
Wzór nr 3. Cofnięcie wniosku o ściganie	728
Wzór nr 4. Zgłoszenie obrońcy w postępowaniu karnym wraz z wnioskiem na podstawie art. 317 § 1 k.p.k. o dopuszczenie obrońcy do udziału w czynności procesowej.....	730
Wzór nr 5. Wniosek obrońcy o umorzenie postępowania.....	732
Wzór nr 6. Zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia skarbowego (czynny żal)	734
Wzór nr 7. Wniosek o zawieszenie postępowania przygotowawczego	736
Wzór nr 8. Zażalenie pełnomocnika pokrzywdzonego na postanowienie Prokuratora Rejonowego w Rzeszowie z 27.07.2019 r. o zawieszeniu śledztwa, sygn. akt Ds. 1257/18	738
Wzór nr 9. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności.....	741
Wzór nr 10. Wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia	743
Wzór nr 11. Zażalenie obrońcy na postanowienie Sądu Rejonowego w Pabianicach z 26.09.2019 r., sygn. akt II K 231/18, doręczone obrońcy w dniu 1.10.2019 r., o odmowie przywrócenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie.....	745
Wzór nr 12. Wniosek o udostępnienie akt postępowania przygotowawczego.....	748
Wzór nr 13. Zażalenie na zarządzenie Prokuratora Rejonowego w Zielonej Górze z 20.04.2019 r., sygn. akt 3 Ds. 124/19, o odmowie udostępnienia obrońcy podejrzanego akt toczącego się postępowania przygotowawczego	749
Wzór nr 14. Wniosek dowodowy	752
Wzór nr 15. Zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 26.05.2019 r., sygn. akt II Ko 1476/19, doręczone w dniu 28.05.2019 r., dotyczące zezwolenia na przesłuchanie skarżącego przez Prokuratora Rejonowego w Bielsku-Białej w sprawie o sygn. akt 2 Ds. 456/18	754
Wzór nr 16. Zażalenie pełnomocnika skarżącego na postanowienie z 14.06.2019 r. dotyczące przeszukania oraz sposobu jego przeprowadzenia przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Kętach w dniu 15.06.2019 r.....	757
Wzór nr 17. Zażalenie obrońcy podejrzanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Kaliszu z 14.04.2019 r., wydane na wniosek Prokuratora Rejonowego w Kaliszu w sprawie o sygn. akt 3 Ds. 257/19, zarządzające kontrolę i utrwalanie rozmów telefonicznych	760

Wzór nr 18. Zażalenie obrońcy na zarządzenie Prokuratora Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z 14.05.2019 r. o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu podejrzaney Krystyny Kowalskiej.....	763
Wzór nr 19. Zażalenie obrońcy podejrzanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Brodnicy z 12.06.2019 r. w sprawie o sygn. akt II Ko 235/19, o zastosowaniu wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy	765
Wzór nr 20. Zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Lublinie z 8.10.2019 r., sygn. akt II Ko 27/19, o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania z zastrzeżeniem możliwości jego zmiany na poręczenie majątkowe.....	769
Wzór nr 21. Wniosek obrońcy o uchylenie tymczasowego aresztowania.....	772
Wzór nr 22. Zażalenie na zarządzenie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Katowicach z 22.10.2019 r., sygn. akt PO II Ds. 03.2018, odmawiające zgody na kontakt telefoniczny, doręczone podejrzanemu w dniu 28.10.2019 r.....	774
Wzór nr 23. Wniosek o wyrażenie zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z notariuszem.....	777
Wzór nr 24. Wniosek obrońcy podejrzanego o zmianę środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe	779
Wzór nr 25. Zażalenie obrońcy oskarżonego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z 14.09.2019 r., sygn. akt II K 272/18, o przepadku przedmiotu poręczenia majątkowego.....	781
Wzór nr 26. Zażalenie obrońcy na postanowienie Sądu Rejonowego w Nowym Targu z 18.11.2019 r., sygn. akt II Ko 425/19, o nałożeniu kary pieniężnej na obrońcę	784
Wzór nr 27. Zażalenie obrońcy podejrzanego na postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Krakowie z 2.12.2019 r., sygn. akt 2 Ds. 213/19, o zabezpieczeniu majątkowym, doręczone obrońcy za pośrednictwem Urzędu Skarbowego Kraków-Śródmieście w Krakowie w dniu 4.12.2019 r.....	787
Wzór nr 28. Zażalenie na postanowienie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Bielsku-Białej z 23.04.2019 r., sygn. akt PO II Ds. 20.2018, w sprawie nieuwzględnienia wniosku o uchylenie zabezpieczenia majątkowego, doręczone obrońcy w dniu 9.05.2019 r.....	789
Wzór nr 29. Zażalenie na postanowienie Prokuratora Rejonowego w Płocku z 6.01.2020 r. o umorzeniu postępowania przygotowawczego, którego odpis doręczono pełnomocnikowi w dniu 8.01.2020 r.	794

Wzór nr 30. Subsydiarny akt oskarżenia (skarga subsydiarna)	796
Wzór nr 31. Wniosek o zezwolenie na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności.....	801
Wzór nr 32. Wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie kary bez przeprowadzania postępowania dowodowego	803
Wzór nr 33. Wniosek obrońcy oskarżonego o skierowanie sprawy na posiedzenie sądu w celu umorzenia postępowania karnego ze względu na oczywisty brak podstaw faktycznych oskarżenia	805
Wzór nr 34. Wniosek o skierowanie sprawy na posiedzenie i umorzenie postępowania karnego skarbowego na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.....	808
Wzór nr 35. Wniosek o wystąpienie do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości	811
Wzór nr 36. Wniosek o wyłączenie sędziego ze względu na okoliczności mogące wywoływać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności w sprawie.....	813
Wzór nr 37. Oświadczenie pełnomocnika o działaniu pokrzywdzonego w charakterze oskarżyciela posiłkowego	815
Wzór nr 38. Zawiadomienie o wypowiedzeniu stosunku obrończego	816
Wzór nr 39. Wniosek obrońcy wyznaczonego z urzędu o zwolnienie z obowiązków i wyznaczenie innego obrońcy z urzędu.....	817
Wzór nr 40. Wniosek obrońcy o sprostowanie protokołu rozprawy.....	819
Wzór nr 41. Wniosek obrońcy skazanego o uzupełnienie wyroku i prawidłowe zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności	821
Wzór nr 42. Wniosek obrońcy oskarżonego o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku	823
Wzór nr 43. Zażalenie obrońcy oskarżonego na zarządzenie Prezesa Sądu Rejonowego w Białogardzie z 1.04.2019 r., sygn. akt II K 176/18, o odmowie przyjęcia apelacji oskarżonego Romana Górniego, doręczone obrońcy w dniu 4.04.2019 r.	824
Wzór nr 44. Pismo obrońcy w sprawie cofnięcia apelacji	827
Wzór nr 45. Apelacja obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej z 11.02.2020 r., sygn. akt II K 134/17, doręczonego obrońcy oskarżonego w dniu 21.02.2020 r.....	828
Wzór nr 46. Apelacja obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z 20.12.2019 r., sygn. akt II K 794/18, doręczonego obrońcy w dniu 6.01.2020 r.....	833
Wzór nr 47. Apelacja obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego w Poznaniu z 19.11.2019 r., sygn. akt II K 145/18, doręczonego oskarżonemu w dniu 3.12.2019 r.	837

Wzór nr 48. Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego od wyroku Sądu Rejonowego w Radomiu z 13.10.2019 r., sygn. akt II K 963/18	841
Wzór nr 49. Apelacja obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego w Radomiu z 7.01.2019 r., sygn. akt II K 913/19, doręczonego obrońcy w dniu 11.01.2020 r.	845
Wzór nr 50. Odpowiedź obrońcy oskarżonego na apelację	850
Wzór nr 51. Wniosek o wniesienie kasacji	852
Wzór nr 52. Kasacja obrońcy oskarżonego od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 28.10.2019 r., sygn. akt I Ka 114/19, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z 30.01.2019 r., sygn. akt II K 948/17	854
Wzór nr 53. Informacja o niestwierdzeniu podstaw do wniesienia kasacji.....	859
Wzór nr 54. Wniosek o wznowienie postępowania karnego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach z 4.11.2018 r., sygn. akt III K 234/17, utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z 30.06.2019 r., sygn. akt VI Ka 14/19.....	861
Wzór nr 55. Skarga pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego na wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z 23.01.2020 r., sygn. akt VI Ka 253/19, uchylający wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie z 8.09.2019 r., sygn. akt II K 812/18, i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania, doręczony obrońcy oskarżonego w dniu 14.02.2020 r.....	865

WSTĘP

Złożoność procesu karnego i procesu karnego skarbowego oraz ustawiczne, czasem oznaczone przeciwnymi wektorami, zmiany normatywne w obszarze regulacji prawa i procesu karnego powodują, że coraz trudniej wyobrazić sobie realną obronę swoich interesów procesowych przez strony lub innych uczestników procesowych bez profesjonalnej pomocy obrońcy lub pełnomocnika, którą niosą adwokaci i radcowie prawni. W przypadku obrońcy jego udział w procesie karnym lub procesie karnym skarbowym jest istotną gwarancją realności i efektywności prawa oskarżonego do obrony, silnie podkreślanej zarówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. m.in. wyrok TK z 28.11.2007 r., K 39/07, OTK-A 2007/10, poz. 129; wyrok TK z 15.04.2014 r., SK 12/13, OTK-A 2014/4, poz. 41; wyrok ETPC z 9.10.1979 r., 6289/73, Airey przeciwko Irlandii, hudoc.echr.coe.int). Rola obrońcy w aspekcie zagwarantowania tego prawa niepomrotnie wzrasta w warunkach współczesnego, obowiązującego modelu procesu sądowego, którego wyraźnie inkwizycyjne nachylenie, wyrażające się w nieograniczonej aktywności, by nie powiedzieć hiperaktywności przewodniczącego składu orzekającego lub sądu w sferze dowodowej, podyktowanej obowiązkiem dążenia do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy zgodnie z dyrektywą prawdy, powoduje, że oskarżonemu w ramach realizacji funkcji obrony przychodzi mierzyć się w istocie najczęściej nie tylko z oskarżycielem, lecz z działalnością sądu, który, pozostając pod silnym wpływem sugestii płynącej z nieograniczonego dostępu do akt postępowania przygotowawczego, wykazuje z reguły aktywność dowodową należącą do sfery działalności procesowej, składającej się na funkcję ścigania karnego (oskarżenia). W opisanych warunkach, w których dochodzi do *sui generis* konfrontacji (zderzenia) oskarżonego z aparatem państwa, jego organami, z ich szerokim zapleczem personalnym, aparatem techniczno-organizacyjnym i zasobami finansowymi, obrońca jest prawdziwą ostoją nie tylko interesów procesowych oskarżonego, ale również szerszej rozumianych praw i wolności, które mu przysługują. Nie tylko już w odniesieniu do obrońcy, ale również pełnomocnika reprezentującego interesy procesowe innych niż oskarżony uczestników procesowych należy koniecznie podkreślić, że ich udział w procesie karnym i karnym skarbowym jest istotną gwarancją i zarazem emanacją konstytucyjnego i konwencyjnego standardu rzetelnego procesu w sprawach o przestępstwa, przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe. W tym

kontekście wymaga zwrócenia uwagi, że w obliczu zasygnalizowanych już wyżej, nieustających zmian prawa i procesu karnego, z których przynajmniej niektóre można by kwalifikować w kategoriach przejawów inflacji normatywnej (zob. K. Zgryzek, *Inflacja normatywna w prawie karnym – rzeczywistość czy złudzenie*, „Problemy Prawa Karnego” 2017/1, s. 221 i n.), rola obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym zyskuje w pewnym sensie dodatkowy, istotny wymiar. Ich zadaniem staje się bowiem dbałość w realiach karnoprocessowych o ochronę praw i wolności reprezentowanych jednostek na poziomie wytyczonym na gruncie konstytucyjnym i konwencyjnym. Oznacza to przede wszystkim powinność uwzględnienia w ramach aktywności procesowej, w większym stopniu niż jeszcze przed kilkoma laty, rozwiązań normatywnych przewidzianych w Konstytucji RP oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, uzasadniających prokonstytucyjną lub prokonwencyjną wykładnię przepisów rangi ustawowej i aktów prawnych niższego rzędu. Jednocześnie przynależność Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej dyktuje wprost obrońcom i pełnomocnikom postrzeganie polskich sądów karnych jako sądów Unii Europejskiej, w których muszą być respektowane nie tylko normy prawa unijnego (pierwotnego oraz wtórnego), ale również orzeczenia wydawane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W tak uwarunkowanym prawnie procesie karnym i procesie karnym skarbowym aktywność obrońców i pełnomocników stanowi ważny przejaw kontradyktoryjności procesu, mimo że nie może się ona w pełni rozwinąć w ramach postępowania jurysdykcyjnego ze względu na zarysowaną wyżej rolę sądu i przewodniczącego składu orzekającego w sferze dowodowej. Dzięki temu, zwłaszcza dzięki działalności procesowej obrońcy, możliwe staje się ukazanie stanu faktycznoprawnego poszczególnych spraw oraz jego zawichości w bardziej zrównoważonym oświetleniu, uwzględniającym racje obu stron sporu prawnokarnego, w którego wiążącym rozstrzygnięciu przez sąd znajduje ucieleśnienie wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych. Można w związku z tym powiedzieć, że udział profesjonalnych przedstawicieli stron w procesie karnym i karnym skarbowym sprzyja wyjaśnieniu okoliczności sprawy w sposób odpowiadający dyrektywie prawdy i tym samym urzeczywistnieniu sprawiedliwości materialnej w warunkach karnoprocessowych (realizacji zasady trafnej reakcji karnej).

Dostrzeżenie doniosłości podniesionych wyżej, najważniejszych – jak wolno sądzić – aspektów udziału obrońcy i pełnomocnika we współczesnym procesie karnym i procesie karnym skarbowym zrodziło myśl, aby je ukazać na tle aktualnego stanu prawnego w drodze przedstawienia sytuacji procesowej oraz zasadniczych zagadnień związanych z aktywnością procesową wymienionych przedstawicieli procesowych w poszczególnych stadiach procesu karnego i procesu karnego skarbowego w zakresie dotyczącym głównego nurtu procesowego związanego z kwestią odpowiedzialności karnej osoby ściganej za zarzucany jej czyn, a w odniesieniu do spraw karnych skarbowych także w zakresie ubocznego nurtu procesowego związanego z kwestią odpowiedzialności posiłkowej podmiotu pociągniętego do tej odpowiedzialności.

Pierwotnym zamysłem, który temu towarzyszył, było przygotowanie aktualizacji opracowania dotyczącego metodyki pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych i karnych skarbowych. Zamyśl ten rychło musiał ulec skorygowaniu z dwóch zasadniczych względów. Po pierwsze, w związku z rozpoczęciem z końcem 2018 r. prac nad rozległą nowelizacją ustawy karnoprosesowej, których zwieńczeniem było uchwalenie 19.07.2019 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Wobec tego, że w drodze tej nowelizacji, która ostatecznie weszła w życie 5.10.2019 r., wprowadzono wiele kontrowersyjnych rozwiązań normatywnych, które łączą się z problematyką udziału obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym, zgoła niemożliwe stało się poprzestanie na sformułowaniu w odniesieniu do nich wyłącznie, zawsze przecież w pewnym stopniu arbitralnych, wskazówek o charakterze metodycznym, bez poprzedzenia ich niezbędną analizą nowych uregulowań, w której znajdowałyby racjonalne umocowanie. W celu zachowania spójności treściowej opracowania wymagało to równocześnie przedstawienia argumentacji uzasadniającej przyjęcie określonych koncepcji interpretacyjnych w odniesieniu do innych rozwiązań prawnych, o istotnym znaczeniu w aspekcie tytułowej problematyki, wreszcie pewnego całościowego spojrzenia, czy na model postępowania głównego, czy na model postępowania odwoławczego, których aktualny kształt jest wynikiem nie tylko ostatniej, powołanej wyżej obszernej nowelizacji ustawy karnoprosesowej, ale także zmian o charakterze systemowym, które zostały wcześniej dokonane w ramach nowelizacji ustawą z 11.03.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Po drugie, do weryfikacji i – ostatecznie – korekty pierwotnego zamysłu przyświecającego opracowaniu zdopingowała potrzeba poddania głębszej analizie stale nurtujących praktykę zagadnień, dotyczących m.in. tajemnicy obrończej adwokackiej i radcowskiej oraz wynikającego z ich uregulowania zakresu ochrony poufności zawodowej i obowiązku jej zachowania, przeszukania dotyczącego adwokata lub radcy prawnego, granic legalności działania obrońcy i pełnomocnika czy prawa do prywatnego gromadzenia informacji o znaczeniu dowodowym. Wyjściem naprzeciw oczekiwaniom praktyki jest również podyktowane szersze omówienie niektórych zagadnień, które być może wystarczyłoby opatrzyć jedynie odesłaniem do aktualnych komentarzy do Kodeksu postępowania karnego, np. zagadnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych uregulowanych w art. 439 § 1 k.p.k. W tym aspekcie uwidacznia się wyraźnie podporządkowanie pracy założeniu kompleksowego i praktycznie użytecznego przedstawienia problematyki określonej w niniejszym passusie na jego początku.

Uwypuklone wyżej względy skłoniły do pewnej ogólniejszej refleksji na temat stanu rozważań nad obrońcą i pełnomocnikiem w procesie karnym *sensu largo* w polskiej nauce prawa karnego procesowego. Przeprowadzony w tej sprawie rekonesans, skoncentrowany z oczywistych przyczyn na opracowaniach o charakterze monograficznym, przyniósł dość zaskakujące rezultaty, zważywszy na ustalone na początku istotne znaczenie udziału obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym (podobne zaskoczenie wyraził ongiś C. Kulesza, *Efektywność*

udziału obrońcy w procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej, Kraków 2005, s. 17–18). Na jego podstawie można stwierdzić, że ostatnie monografie wprost poświęcone obrońcy i jego udziałowi w określonym stadium procesu karnego były przygotowane jeszcze na gruncie poprzednio obowiązującego Kodeksu postępowania karnego. Chodzi o opracowania T. Grzegorzcyka, *Obrońca w postępowaniu przygotowawczym*, Łódź 1988 oraz P. Kruszyńskiego, *Obrońca w postępowaniu sądowym*, Warszawa 1994. Już pod rządami obowiązującego Kodeksu postępowania karnego, tyle że przed 15 laty, ukazała się, powołana wyżej, ważna książka C. Kuleszy, ściśle nawiązująca do omawianej problematyki. Mniej więcej z tego samego czasu pochodzi interesujące opracowanie P. Girdwoynia, *Zarys kryminalistycznej taktyki obrony*, Kraków 2004. Od dekady stałe miejsce w omawianym obszarze tematycznym zajmują kolejne wydania monografii o charakterze metodycznym autorstwa D. Świeckiego, *Czynności procesowe obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych*”, Warszawa 2017 (najnowsze wydanie). Na kanwie gruntownych zmian procesu karnego o znaczeniu modelowym, wynikających przede wszystkim z nowelizacji Kodeksu postępowania karnego ustawą z 27.09.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, ukazała się zbiorowa monografia pod red. P. Wilińskiego, *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach*, Warszawa 2015. Poza opracowaniami monograficznymi odnotowania wymaga, że obrońcy i pełnomocnikowi zostały poświęcone dwa rozdziały (10 i 11) w t. VI *Systemu Prawa Karnego Procesowego*, autorstwa odpowiednio C. Kuleszy i P. Starzyńskiego (*System Prawa Karnego Procesowego*, t. VI. *Strony i inni uczestnicy postępowania karnego*, red. C. Kulesza, Warszawa 2016, s. 862–1063). W odniesieniu do wskazanej monografii zbiorowej oraz *Systemu* (w wypadku wcześniejszych opracowań jest to dość oczywiste) niezbędne staje się podkreślenie, że rozważania w nich zawarte dotyczą stanu prawnego poprzedzającego modelowe przekształcenia procesu karnego, będące rezultatem odwrócenia do pewnego stopnia reformy dokonanej w drodze powołanej wyżej nowelizacji z 11.03.2016 r. Można więc stwierdzić, opierając się na przeprowadzonym przeglądzie opracowań o charakterze monograficznym, że wskazana na końcu nowelizacja, mimo jej istotnego wpływu na kształt aktualnego modelu procesu karnego, w aspekcie związanym z udziałem obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych znajduje pełne odzwierciedlenie jedynie na gruncie ostatniego wydania powołanego wyżej opracowania o charakterze metodycznym D. Świeckiego. Wolno sądzić, że taki stan monograficznej analizy problematyki dotyczącej obrońcy i pełnomocnika oraz ich udziału w procesie karnym, który trudno uznać za satysfakcjonujący, wynika w pewnym stopniu z faktu, że w warstwie teoretycznoprawnej w rozpatrywanej materii w znacznej mierze zachowują aktualność rozważania oraz poglądy sformułowane w kilku wymienionych w pierwszej kolejności monografiach, które ukazały się jeszcze pod rządami Kodeksu postępowania karnego z 1969 r. oraz w połowie poprzedniej dekady bieżącego wieku. Wydaje się jednak oczywiste, że ani nie może to stanowić przeszkody, ani nie powinno zwalniać z podejmowania wysiłku monograficznej analizy wskazanej problematyki, zmierzającej do tego, aby ją ukazać, przy uwzględnieniu i odesłaniu do teoretycznoprawnego dorobku doktryny pro-

cesu karnego, w świetle aktualnego stanu prawnego, którego gruntowne zmiany na przestrzeni ostatnich kilku lat w oczywisty sposób przełożyły się na ukształtowanie aktywności procesowej obrońców i pełnomocników w sprawach karnych i karnych skarbowych. Myśl ta przyświeca rozważaniom zawartym w niniejszym opracowaniu, pozwalając w konsekwencji na ukazanie tytułowej problematyki nie tylko na tle wskazanej noweli z 11.03.2016 r., ale również, co szczególnie ważne, na tle zmian normatywnych wynikających z najnowszej nowelizacji z 19.07.2019 r. W kontekście tych ostatnich zmian niniejsza publikacja ma szansę stanowić pierwsze opracowanie, w którym zostaną one przedstawione w sposób niemal całościowy z perspektywy obrońcy i pełnomocnika.

Ujęcie metodyczne, na które wprost wskazuje tytuł monografii, znajduje odzwierciedlenie w jej treści przede wszystkim w podniesionym wyżej ukierunkowaniu rozważań poświęconych poszczególnym konstrukcjom procesowym podlegającym zastosowaniu w kolejnych stadiach procesu karnego i procesu karnego skarbowego pod kątem aktywności procesowej obrońcy i pełnomocnika. Ten sam punkt widzenia został obrany dla wyselekcjonowania rozwiązań normatywnych, którym poświęcono szczegółowe uwagi. On też był ostateczną determinantą zakresu analizy podejmowanej w związku z omawianymi konstrukcjami. Licząc się z tym, że z pewnością można wskazać takie zagadnienia, które da się pomieścić w tytułowej problematyce, a nie zostały poddane pod rozwagę albo poświęcono im niewiele miejsca, trzeba koniecznie zaznaczyć, że ramy niniejszego opracowania nie pozwoliły na szersze przemyślenia.

Konsekwencją ustalonego nachylenia praktycznego rozważań zawartych w monografii jest oparcie ich w znacznej mierze na wykorzystaniu orzecznictwa sądów, którego zestawienie liczy blisko 760 pozycji. Oczywiście w sposób równoważny należy traktować materiał źródłowy w postaci dorobku doktryny prawa karnego procesowego, związanego z tematyką opracowania. Odwołanie do tego dorobku jest szczególnie istotne w przypadku kwestii o charakterze teoretycznoprawnym, ponieważ prezentowane w tym zakresie stanowisko nierzadko opiera się w istocie na odesłaniu do wnikliwych analiz przeprowadzonych przez innych autorów. Silnym akcentem metodycznym niniejszej książki są stanowiące jej zwieńczenie wzory pism procesowych, obejmujące uzupełniony i zaktualizowany zbiór wzorów pism, który był przygotowany pierwotnie pod kątem *Metodyki pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych i karnych skarbowych*.

W ramach opracowania można wyodrębnić trzy części. Na część pierwszą, można by rzec ogólną, składają się rozważania zamieszczone w rozdziale I zawierającym głównie analizę rozwiązań normatywnych związanych z udziałem obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym znajdujących zasadniczo odniesienie do całego postępowania. W tej części podniesione są także podstawowe kwestie teoretycznoprawne ujawniające się na tle tytułowej problematyki. Część

środkową, obejmującą rozdziały II–V, wypełniają rozważania poświęcone analizie instytucji prawnych i zagadnień o kluczowym znaczeniu w aspekcie aktywności procesowej obrońcy i pełnomocnika na poszczególnych etapach procesu karnego. Część trzecią tworzy wskazany już zbiór wzorów pism procesowych.

W podsumowaniu tych wstępnych uwag należy zaznaczyć, że książka jest próbą pogodzenia analizy dogmatycznoprawnej zagadnień składających się na szeroką problematykę obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym, analizy przeprowadzonej w zakresie podyktowanym potrzebą uzasadnienia prezentowanych poglądów, wniosków i ocen w kwestiach najbardziej istotnych lub kontrowersyjnych w tym obszarze tematycznym, z komentarzem do określonych konstrukcji procesowych, pisany z perspektywy obrońcy i pełnomocnika oraz *stricte* metodycznymi wskazówkami, których szczególną odślonę stanowią wieńczące całość wzory pism procesowych. Na ile jest to próba udana, tego autorowi wprost nie wypada osądzać. Pozostaje wyrazić nadzieję, że przeprowadzone w monografii rozważania oraz sformułowane oceny i zaprezentowane koncepcje interpretacyjne spotkają się zarówno w środowisku naukowym, jak i w środowisku praktycznym z życzliwą krytyką, która przyczyni się do rozwinięcia w każdym z tych środowisk dyskursu na temat spornych zagadnień związanych z udziałem obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i procesie karnym skarbowym.

W tym miejscu chciałbym serdecznie podziękować Panu Profesorowi Kazimierzowi Zgryzkowi za życzliwe wsparcie i stworzenie doskonałej przestrzeni dla rozwoju naukowego i zdobywania doświadczeń praktycznych, których rezultatem jest to opracowanie. Za okazaną pomoc dziękuję również tym osobom, które poświęcając swój czas, przyczyniły się do nadania książce jej ostatecznego kształtu.

Szczególne podziękowania za trud zapoznania się z pierwotną wersją książki i wnikliwe uwagi, które pozwoliły na modyfikację i uzupełnienie jej treści, kieruję w stronę Sędziego Sądu Najwyższego, Pana Profesora Dariusza Świeckiego.

Na zakończenie chcę wyrazić wdzięczność Moim Najbliższym, bez których cierpliwości i zrozumienia książka ta nie mogłaby powstać.

2.1.3. Sprzeczność interesów oskarżonych reprezentowanych przez jednego obrońcę

Z omówionym w pkt 2.1.2 zakazem działania obrońcy na niekorzyść oskarżonego, którego reprezentuje, wiąże się ściśle zakaz obrony kilku oskarżonych, jeżeli ich interesy pozostają w sprzeczności (art. 85 § 1 k.p.k.). Powiązanie to staje się w pełni zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że w sytuacji sprzeczności interesów oskarżonych czynności podejmowane przez obrońcę na korzyść jednego z nich prowadzą do działania na niekorzyść innego oskarżonego, co w sytuacji reprezentowania oskarżonych przez jednego obrońcę oznaczałoby pogwałcenie w stosunku do tego drugiego oskarżonego zakazu wywiedzionego z treści art. 86 § 1 k.p.k.

Kodeks Etyki Adwokackiej oraz Kodeks Etyki Radcy Prawnego wykluczają reprezentowanie przez adwokatów (§ 46 KEA) oraz radców prawnych (art. 28 KERP) klientów, których interesy są sprzeczne. Pierwszy z wymienionych kodeksów jednocześnie przewiduje obowiązek wypowiedzenia przez adwokata pełnomocnictwa tym klientom, których interesy są sprzeczne. Niejako przy okazji niezbędne staje się podkreślenie, że w świetle standardów deontologicznych wynikających z powołanych kodeksów reprezentowanie przez jednego adwokata lub radcę prawnego kilku oskarżonych należy uznać za niedopuszczalne, gdyby podołanie obowiązkowi obrony w odniesieniu do wszystkich oskarżonych było niemożliwe lub znacznie utrudnione i stawiało pod znakiem zapytania skuteczność obrony, np. w sprawach złożonych, w których realizacja funkcji obrony miałaby dotyczyć kilku oskarżonych, wobec których sformułowano dalece zróżnicowane zarzuty. Mając na względzie wskazane standardy, można stwierdzić, że niejako na przedpolu podjęcia się obrony kilku oskarżonych adwokat lub radca prawny powinien rzetelnie zbadać, czy ze względu na charakter sprawy nie zachodzi możliwość sprzeczności ich interesów procesowych, zwłaszcza w przypadkach, w których obrona ma charakter obligatoryjny (zob. wyrok SN z 21.03.2013 r., III KK 256/13, Biul. PK 2013/4, s. 20).

Do niekwestionowanych należy teza, że sprzeczność interesów oskarżonych zachodzi wtedy, gdy wzajemnie się pomawiają, w takim bowiem wypadku obrona jednego z oskarżonych z natury rzeczy musi łączyć się z kwestionowaniem wiarygodności twierdzeń drugiego oskarżonego (zob. wyrok SN z 15.07.1980 r., II KR 210/80, OSNPG 1981/1, poz. 14). Sprzeczność interesów oskarżonych należy również przyjąć w sytuacji, w której dowody przywołane na korzyść jednego z oskarżonych godzą w interesy drugiego z oskarżonych, ponieważ w takim wypadku obrońca staje przed koniecznością wyboru, którego oskarżonego interesy procesowe zamierza realizować w ramach prowadzonej obrony, co – na skutek dokonanego wyboru – oznacza w istocie pozostawienie „niewybranego” oskarżonego bez profesjonalnej pomocy prawnej (por. wyrok SN z 26.10.1971 r., V KRN 375/71, OSNKG 1972/2, poz. 36; postanowienie SN z 28.01.2015 r., V KO 50/14, LEX nr 1628968).

Kolizja interesów oskarżonych musi być realna, a nie jedynie pozorna lub potencjalna. W jej rezultacie obrona jednego z oskarżonych w sposób nieuchronny musi narażać interes procesowy innego oskarżonego, czyniąc obronę obu oskarżonych przez jednego obrońcę wręcz niemożliwą (zob. postanowienie SN z 26.01.2015 r., II KK 80/14, Prok. i Pr.-wkł. 2015/5, poz. 18 oraz powołana w uzasadnieniu tego judykatu literatura). Jeżeli oskarżeni nie przyznają się do popełnienia zarzucanego im czynu i nie pomawiają się wzajemnie, ustalenie, że zachodzi sprzeczność interesów, winno opierać się na rozważeniu przez sąd m.in. zakresu istniejących sprzeczności w wyjaśnieniach oskarżonych, sposobu i fazy postępowania, w której doszło do ich powstania, okoliczności, do których sprzeczności te się odnoszą, i ich znaczenia, a także możliwego wpływu tych sprzeczności na pogorszenie sytuacji oskarżonych w konkretnym procesie, zwłaszcza na tle dowodów, które potwierdzają zarzut oskarżenia. Jeżeli broniący kilku oskarżonych obrońca może bez szkody dla procesowych interesów oskarżonych realizować obronę, w szczególności, gdy sprzeczności w wyjaśnieniach oskarżonych mają charakter drugorzędny, marginalny albo są wynikiem obiektywnej sytuacji utrudniającej lub uniemożliwiającej należytą obserwację (np. stanu nietrzeźwości oskarżonego w momencie zdarzenia relewantnego prawnokarnie), a w ślad za tym obrona nie wymaga dyskwalifikowania wiarygodności wyjaśnień któregośkolwiek z oskarżonych, to należy przyjąć, że sprzeczność wyjaśnień oskarżonych nie przekłada się na sprzeczność ich interesów, która wykluczałaby bronienie ich przez jednego obrońcę (postanowienie SN z 15.02.2007 r., IV KK 244/06, Biul. PK 2007/7, s. 29).

Podkreślenia wymaga, że reprezentowanie przez jednego obrońcę dwóch lub więcej oskarżonych, których interesy pozostają w sprzeczności, realizuje jedynie wymóg obrony formalnej oskarżonego, uniemożliwia natomiast rzeczywiste i należyte wykonywanie powinności obrońcy względem oskarżonych, a więc wypełnienie zadań składających się na obronę materialną. Obrona staje się w rezultacie fikcyjna. Z tej perspektywy na aprobatę zasługuje pogląd, zgodnie z którym naruszenie zakazu wynikającego z art. 85 § 1 k.p.k. stanowi ograniczenie zagwarantowanego w Konstytucji RP prawa do obrony i decyduje o nieważności legitymacji obrońcy. W sytuacji obrony obligatoryjnej uchybienie to skutkuje powstaniem bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia przewidzianej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. (zob. wyrok SN z 2.03.2006 r., II KK 466/04, Biul. PK 2006/6, s. 18). W przypadku obrony fakultatywnej stanowi ono względną podstawę odwoławczą (art. 438 pkt 2 k.p.k.).

Jakkolwiek stwierdzenie sprzeczności interesów oskarżonych należy do sądu, który wydaje w tym przedmiocie postanowienie, to oceny, czy interesy oskarżonych pozostają w sprzeczności, dokonuje również obrońca i sam oskarżony. Jak już wyżej powiedziano, w pierwszym rzędzie obrońca przed podjęciem obrony kilku oskarżonych powinien ze skrupulatnością rozważyć, czy nie zachodzi taka sprzeczność (zob. wyrok SN z 21.03.2013 r., III KK 256/13, Biul. PK 2013/4, s. 20).

W przypadku obrony z wyboru sąd w postanowieniu stwierdzającym sprzeczność interesów oskarżonych wyznacza im termin do ustanowienia innych obrońców. W razie obrony z urzędu postanowienie w omawianej kwestii powinno zawierać rozstrzygnięcie o wyznaczeniu innych obrońców niż ten, który dotąd reprezentował interesy oskarżonych. Postanowienie sądu podlega zaskarżeniu zażaleniem (art. 85 § 2 k.p.k.). Uprawnienie do jego wniesienia przysługuje zarówno oskarżonym, jak i obrońcy.

Opierając się na wykładni językowej i funkcjonalnej art. 85 § 2 k.p.k., należy podzielić zapatrywanie, że w rezultacie stwierdzenia przez sąd sprzeczności interesów oskarżonych nie jest możliwe dalsze działanie w procesie dotychczasowego obrońcy np. w stosunku do jednego z oskarżonych, gdy pozostali oskarżeni reprezentowani wcześniej przez tego obrońcę cofnęli upoważnienia do obrony (postanowienie SA w Katowicach z 9.09.2009 r., II AKz 595/09, Prok. i Pr.-wkł. 2010/5, poz. 24). Dalsze pełnienie funkcji obrońcy w stosunku do jednego z oskarżonych, których interesy pozostawały w sprzeczności, godziłoby w gwarancję prawa do obrony innych oskarżonych, zachodziłaby bowiem obawa wykorzystania przez obrońcę uzyskanych wcześniej informacji z naruszeniem interesów procesowych oskarżonych, którzy w wyniku wypowiedzenia upoważnienia do obrony nie są już przez niego reprezentowani. Mogłoby to niewątpliwie stanowić podstawę zarzutu obrazy przepisów prawa procesowego (art. 85 § 2 i 3 k.p.k.) i prowadzić do skutecznego zacementowania wyroku apelacją. Aby uniknąć takich konsekwencji procesowych, należy również odrzucić możliwość ustanowienia przez jednego z oskarżonych obrońcą z wyboru dotychczasowego obrońcy z urzędu, jeżeli sąd stwierdził sprzeczność interesów reprezentowanych przez niego oskarżonych. To samo odnosi się do przypadku stwierdzenia kolizji interesów przy obronie z urzędu, co oznacza, zresztą zgodnie z dosłownym brzmieniem art. 85 § 2 zdanie drugie k.p.k., że każdemu z oskarżonych sąd wyznacza innego obrońcę niż dotychczasowy.

W postępowaniu przygotowawczym stwierdzenie kolizji interesów oskarżonych następuje w drodze zarządzenia prezesa sądu właściwego do rozpoznania sprawy (art. 85 § 3 k.p.k.). Organ postępowania przygotowawczego, który dostrzega sprzeczność interesów oskarżonych reprezentowanych przez jednego obrońcę, powinien zwrócić się do prezesa sądu o rozstrzygnięcie w tej kwestii. Zarządzenie prezesa sądu powinno zawierać składniki określone wyżej w odniesieniu do postanowienia sądu, a zatem obejmować wyznaczenie terminu dla ustanowienia przez podejrzanych innego obrońcy z wyboru albo – w przypadku obrony z urzędu – wyznaczenie innych obrońców z urzędu. Należy przyjąć, że na zarządzenie to, podobnie jak na postanowienie sądu w tej samej materii, przysługuje zażalenie, mimo że nie wynika to jednoznacznie z treści art. 85 § 3 k.p.k.

nie przyniosła oczekiwanego rezultatu. Wypada od razu zaznaczyć, że wniesieniu kasacji przez podmiot szczególny z inicjatywy obrońcy lub pełnomocnika w ostatniej z opisanych sytuacji nie stoi na przeszkodzie zakaz powtórnego wniesienia kasacji w stosunku do tego samego oskarżonego i od tego samego orzeczenia, jest on bowiem adresowany do każdego ze skarżących z osobna (zob. art. 522 k.p.k.). Kasacja wniesiona przez podmiot szczególny może być nawet oparta na tym samym zarzucie, który był podniesiony w kasacji strony, która spotkała się z oddaleniem przez Sąd Najwyższy (zob. wyrok SN z 8.10.2002 r., III KKN 119/01, OSNKW 2003/1–2, poz. 17).

2.2. Dopuszczalność wniesienia kasacji przez stronę

Do miana oczywistych może pretendować stwierdzenie, że obrońca lub pełnomocnik sporządza i podpisuje kasację, jeżeli dopuszczalne jest wniesienie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia przez stronę. W aspekcie dopuszczalności kasacji stron obowiązuje reguła, zgodnie z którą środek ten przysługuje stronie od prawomocnych wyroków sądu odwoławczego kończących postępowanie (art. 519 zdanie pierwsze *in principio* k.p.k.). Reguła ta doznaje odchyień zmierzających w pewnym sensie w dwóch kierunkach.

Po pierwsze na zasadzie wyjątku stronom przysługuje uprawnienie do wniesienia kasacji od postanowienia, jeżeli jego treścią jest rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a k.k., a więc elektronicznej kontroli miejsca pobytu, terapii, terapii uzależnień albo pobytu w zakładzie psychiatrycznym (art. 519 zdanie pierwsze *in fine* k.p.k.). Chodzi w istocie w omawianym wypadku o postanowienia sądu odwoławczego o utrzymaniu w mocy postanowienia o umorzeniu postępowania i zastosowaniu któregośkolwiek z wymienionych środków zabezpieczających. Nie wydaje się zbyteczne podkreślenie, że kasacja nie przysługuje stronie od postanowień sądu odwoławczego w tej materii, które mają charakter negatywny, a więc, gdy ich treścią jest odmowa uwzględnienia wniosku prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowanie środka zabezpieczającego z art. 93a k.k.

Po drugie uprawnienie stron do zaskarżenia w drodze kasacji prawomocnych wyroków sądów odwoławczych nie ma pełnego wymiaru. Doznaje ono istotnych ograniczeń, które zostaną dalej szerzej przedstawione.

Tymczasem na podstawie dotychczasowych ustaleń można stwierdzić, że z wyjątkiem wymienionego wyżej postanowienia strony nie mogą skarżyć w drodze kasacji ani prawomocnych postanowień sądu odwoławczego, ani prawomocnych postanowień sądu I instancji, mimo że kończą postępowanie (np. postanowienia sądu I instancji o umorzeniu postępowania sądowego, nawet gdy łączy się ono z zastosowaniem środka zabezpieczającego określonego w art. 93a k.k.). Wykluczone jest również wnie-

sienie przez stronę kasacji od prawomocnego wyroku sądu I instancji kończącego postępowanie. Nie może wobec tego wchodzić w rachubę traktowanie kasacji przez strony, a zwłaszcza przez ich przedstawicieli procesowych, jako środka zaskarżenia, który mógłby być wykorzystany w miejsce uruchomienia zwykłej kontroli odwoławczej (wyrok SN z 17.03.2011 r., III KK 352/10, Prok. i Pr.-wkl. 2011/9, poz. 25).

Wymaganie, zgodnie z którym kasacja przysługuje wyłącznie od wyroków kończących postępowanie, wyklucza możliwość wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku sądu odwoławczego uchylającego zaskarżony wyrok i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, w takim bowiem wypadku treścią wyroku jest w istocie nakaz dalszego prowadzenia postępowania (postanowienie SN z 22.01.2010 r., V KK 244/09, LEX nr 570158). Analogiczne stanowisko należy zająć w kwestii wyroku sądu odwoławczego wydawanego w postępowaniu przyspieszonym, uchylającego zaskarżony wyrok sądu I instancji i przekazującego sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego (art. 517i § 1 k.p.k.). Poza wymienionymi rodzajami wyroków, wyroki sądu odwoławczego rozstrzygają o przedmiocie procesu i mają charakter orzeczeń kończących postępowanie. Dotyczy to zarówno wyroków utrzymujących w mocy i zmieniających zaskarżony wyrok, które zawierają rozstrzygnięcia merytoryczne co do meritum sprawy, jak i wyroków uchylających zaskarżony wyrok, jeżeli rozstrzygnięciem wtórnym jest formalne rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania (zob. też D. Świecki [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II..., red. D. Świecki, s. 517–518).

Niedopuszczalne jest wniesienie kasacji wyłącznie od uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego (*arg. ex art. 519* zdanie drugie k.p.k.).

Zasygnalizowane jedynie wyżej ograniczenie stron w zakresie wniesienia kasacji od prawomocnych wyroków sądu odwoławczego kończących postępowanie wynika przede wszystkim z dopełnienia przedstawionej na początku reguły, przewidzianego w art. 520 § 2 *in principio* k.p.k., zgodnie z którym strona nie może wnieść kasacji, jeżeli uprzednio nie zaskarżyła wyroku sądu I instancji (wyrok SN z 17.03.2011 r., III KK 352/10, Prok. i Pr.-wkl. 2011/9, poz. 25). *Ratio legis* tak pomyślanej reguły jest wykluczenie korzystania przez strony dopiero z nadzwyczajnego środka zaskarżenia niejako w miejsce wniesienia zwyczajnego środka odwoławczego i zainaugurowania zwykłej kontroli instancyjnej (zob. S. Zabłocki [w:] *Kodeks...*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. 3, s. 460). Od reguły tej istnieją dwa wyjątki. Wymóg zaskarżenia wyroku I instancji nie dotyczy:

- 1) sytuacji zmiany wyroku w instancji odwoławczej na niekorzyść strony, która nie wniosła apelacji;
- 2) sytuacji, w których strona, która nie wniosła apelacji, podnosi w kasacji uchybienia stanowiące bezwzględne przyczyny uchylenia orzeczenia wymienione w art. 439 k.p.k.

W odniesieniu do pierwszego z wymienionych wyjątków podkreślenia wymaga, że w wypadku zmiany wyroku w instancji apelacyjnej na niekorzyść strony, która nie wniosła apelacji, może ona wystąpić z kasacją wyłącznie w zakresie obejmującym rozstrzygnięcie sądu odwoławczego na jej niekorzyść. Za niedopuszczalne należy zatem uznać podniesienie w kasacji, niejako przy okazji, zarzutów w zakresie obejmującym tę część wyroku sądu I instancji, których nie dotyczyła zmiana na niekorzyść. Innymi słowy, w rozpatrywanej konfiguracji procesowej kasacja strony, która nie wniosła apelacji, jest dopuszczalna w zakresie wyznaczonym przez tę część wyroku sądu odwoławczego, która zawiera rozstrzygnięcie zmieniające zaskarżony wyrok I instancji na niekorzyść (zob. postanowienie SN z 26.09.2012 r., V KK 119/12, LEX nr 1226777). Gwoli uniknięcia niejasności należy zaznaczyć, że wskazane ograniczenie nie rozciąga się na zarzuty odwoławcze, nie daje więc podstawy do tego, aby wyłączyć możliwość podniesienia przez stronę, która nie wniosła apelacji, zarzutów kasacyjnych dotyczących uchybień, które nie były przedmiotem zarzutów wysuniętych w toku kontroli odwoławczej (tak słusznie S. Zabłocki [w:] *Kodeks...*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. 3, s. 460).

W przypadku drugiego z wyjątków trzeba podkreślić, że w razie wniesienia kasacji z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. przez stronę, która nie zaskarżyła apelacją wyroku sądu I instancji, inne uchybienia podniesione w skardze kasacyjnej, nawet gdyby stanowiły rażące naruszenie przepisów prawa, które mogły mieć wpływ na treść wyroku, nie będą podlegały rozpoznaniu. Samo formalne powołanie się na jedno z uchybień określonych w powołanym przepisie nie czyni dopuszczalną kasacji wniesionej przez stronę, która nie zaskarżyła wyroku I instancji. Odmiennie stanowisko w tej materii podważałoby w istocie regułę obejmującą wymaganie zaskarżenia wyroku sądu I instancji i czyniło iluzorycznym związane z nim ograniczenie w zakresie wniesienia kasacji przez stronę. Dlatego obrońca i pełnomocnik muszą zdawać sobie sprawę z tego, że jeżeli treść skargi kasacyjnej wyraźnie wskazuje na instrumentalne posłużenie się art. 439 k.p.k. w celu „obejścia” reguły zakładającej wymóg zaskarżenia apelacją wyroku sądu I instancji, skarga taka spotka się z odmową jej przyjęcia przez prezesa sądu odwoławczego lub pozostawieniem bez rozpoznania przez sąd kasacyjny (zob. postanowienie SN z 31.01.2001 r., V KZ 1/01, LEX nr 51829). Oczywiście, jeżeli w kwestii istnienia uchybień wskazanych w powołanym przepisie pojawią się najmniejsze chociażby wątpliwości, to ich rozwianie może nastąpić wyłącznie w następstwie przyjęcia skargi kasacyjnej i jej merytorycznego rozpoznania. Uwzględniając kontekst intertemporalny, tak istotny w obliczu licznych zmian przepisów Kodeksu postępowania karnego na przestrzeni ostatnich kilku lat, należy ponownie zauważyć, że oceny, czy dane uchybienie stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą czy też podlega kwalifikacji w kategorii względnych przyczyn odwoławczych i wymaga wykazania możliwości wpływu określonego uchybienia na treść orzeczenia zaskarżonego kasacją, dokonuje się przez pryzmat przepisów obowiązujących w czasie, w którym miała miejsce okoliczność warunkująca uznanie, że wystąpiło uchybienie stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą (zob. wyrok SN z 2.12.2015 r., III KK 287/15, OSNKW 2016/2, poz. 15).

Wzór nr 44. Pismo obrońcy w sprawie cofnięcia apelacji

Suwałki, 27.04.2019 r.

**Sąd Okręgowy
w Suwałkach
Wydział Karny**

Sygn. akt I K 74/18

Oskarżony: Grzegorz Piątek
reprezentowany przez obrońcę z wyboru adwokata Andrzeja Domagałę,
Kancelaria Adwokacka, ul. Białostocka 14/7, 23-421 Suwałki

Pismo obrońcy w sprawie cofnięcia apelacji

Działając w imieniu oskarżonego, powołując się na pełnomocnictwo do obrony złożone do akt sprawy, na podstawie art. 431 § 1 k.p.k. cofam apelację wniesioną na korzyść oskarżonego przez obrońcę w dniu 10.04.2019 r. od wyroku Sądu Rejonowego w Suwałkach z 18.03.2019 r., sygn. akt I K 74/18, przesłaną wraz z aktami sprawy do sądu odwoławczego.

Ponadto z uwagi na treść art. 431 § 3 k.p.k. w załączeniu przedkładam pisemną zgodę oskarżonego na cofnięcie wskazanego środka odwoławczego.

*Adwokat
Andrzej Domagała*

Załączniki:

- oświadczenie oskarżonego (zgoda),
- odpis pisma wraz z załącznikiem.

Jarosław Zagrodnik – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Śląskiego; radca prawny; dyrektor kierunku Prawo i zastępca dyrektora kierunku Przedsiębiorczość na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego; ekspert Krajowej Rady Radców Prawnych i autor kilkunastu opinii do aktów normatywnych z zakresu prawa karnego procesowego, prawa i procesu karnego skarbowego, odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary; autor ponad 90 opracowań naukowych i naukowo-dydaktycznych we wskazanym zakresie.

Publikacja zawiera kompleksowe omówienie zagadnień związanych z pozycją procesową oraz aktywnością obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i karnym skarbowym, w szczególności w postępowaniach: przygotowawczym, przed sądem pierwszej instancji oraz apelacyjnym. W opracowaniu zaprezentowano również dopuszczalność, wymagania formalne oraz podstawy kasacji, wniosku o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądu i skargi na wyrok sądu odwoławczego. Ponadto przedstawiono takie szczegółowe zagadnienia, jak np.: tajemnica zawodowa adwokata i radcy prawnego, przeszukanie kancelarii lub innego miejsca wykonywania zawodu przez wymienione podmioty profesjonalne, dopuszczalność prywatnego uzyskiwania informacji o charakterze dowodowym czy granice legalności działania obrońcy i pełnomocnika w procesie karnym i karnym skarbowym.

W opracowaniu zostały poddane wnikliwej analizie nowe regulacje odnoszące się do działalności obrońców i pełnomocników procesowych, wynikające z obszernej nowelizacji z 19.07.2019 r. Dotyczą one m.in.:

- prekluzji dowodowej,
- trybu uzyskania prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia,
- modelu postępowania dowodowego i nowych zasad przeprowadzania dowodów na rozprawie głównej,
- prowadzenia postępowania dowodowego podczas nieobecności obrońcy,
- ograniczeń w zakresie podnoszenia zarzutów w środku odwoławczym,
- możliwości uzupełnienia skargi apelacyjnej w związku z uzupełnieniem uzasadnienia wyroku.

W książce zamieszczono 55 wzorów pism oraz powołano niemal 800 orzeczeń, które będą pomocne w skonstruowaniu odpowiedniej argumentacji w postępowaniu sądowym.

„Niezaprzeczalnym walorem książki jest łączne przedstawienie problematyki procesu karnego w dwóch aspektach, tj. karnym i karnym skarbowym. Autor nie unika problemów związanych ze stosowaniem omawianych instytucji, widzi je i komentuje, ale także przedstawia propozycje konkretnych rozwiązań bardzo przydatnych dla praktyki”.

Dr hab. Dariusz Świecki, prof. UŁ

Wzory pism zawarte w publikacji dostępne są w wersji elektronicznej do pobrania ze strony: www.obronca-i-pelnomocnik-w-procesie-karnym.wolterskluwer.pl – po wpisaniu zamieszczonego w książce kodu aktywacyjnego. Wzory można modyfikować i dostosowywać do indywidualnych potrzeb.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

